

WOA pleit voor bestaanszekerheid

Sinds 2016 doen leerkrachten en onderzoekers samen onderzoek in de Werkplaats Onderwijsonderzoek Amsterdam (WOA). Een succesformule, die op basis van de ervaringen gaandeweg is aangescherpt en verbeterd, vertellen universitair docent Lisa Gaikhorst en hoogleraar Onderwijskunde Monique Volman, beiden werkzaam aan de Universiteit van Amsterdam. Gaikhorst is coördinator van het WOA-project 'Gelijke onderwijskansen' en Volman is voorzitter van de regiegroep van de werkplaats. Hoe heeft de aanpak zich in de loop der jaren ontwikkeld? En hoe zien zij de toekomst van de werkplaats?

In een aantal opzichten ziet de werkwijze die nu in het project 'Gelijke onderwijskansen' (2019 – 2023) wordt gevolgd er anders uit dan de aanpak in het eerste WOA-project, de pilot Diversiteit. Zo zijn de rollen van leerkrachten en onderzoekers duidelijker afgebakend, wordt er meer focus aangebracht in het te onderzoeken thema, waardoor het beter lukt andere scholen van de onderzoeksopbrengsten te laten profiteren.

WOA

Sinds 2016 doen scholen en kennisinstellingen in de Werkplaats Onderwijsonderzoek Amsterdam (WOA) samen onderzoek naar thema's die van belang zijn in een grootstedelijke omgeving. De WOA startte met een drie jaar durende pilot over het thema 'Diversiteit'. Daarna volgden de projecten 'Gebruikmaken van verborgen kennisbronnen' en 'Diversiteit in de klas leren benutten'. In 2019 is het project 'Gelijke Onderwijskansen' van start gegaan (tot september 2023).

Binnen dit project staan drie thema's centraal: 1) taalonderwijs 2) (hoge) leerkrachtverwachtingen en 3) het benutten van buitenschoolse kennisbronnen. De kern van de werkplaats wordt gevormd door drie kennisinstellingen en drie schoolbesturen, maar per project kunnen nieuwe besturen aansluiten. Voor het vo en mbo is er binnen de WOA een apart consortium gevormd.

Zie: www.woa.kohnstamminstituut.nl

Rolverdeling

Deden leerkrachten en wetenschappers in de pilot veel samen, nu houden zij zich vooral bezig met waar ze goed in zijn: wetenschappers zijn eindverantwoordelijk voor het onderzoek, zij zetten bijvoorbeeld de onderzoeklijnen uit en gaan op zoek naar geschikte meetinstrumenten, en de leerkrachten zijn eindverantwoordelijk voor de vormgeving van aanpakken in de school. "Dat alles gebeurt in overleg," vertelt Gaikhorst, "maar de rollen zijn nu duidelijker en de taken zijn beter

verdeeld. Iedereen staat zo in zijn kracht. Het mooie is dat leerkrachten en onderzoekers elkaar wel degelijk relevante input geven. Leerkrachten geven bijvoorbeeld aan dat een bepaald meetinstrument gezien hun schoolpopulatie niet zo geschikt is, en onderzoekers dragen bijvoorbeeld suggesties aan voor de manier waarop je theorie naar de praktijk kunt vertalen.”

Afbakenen

Een andere hiermee samenhangende ontwikkeling is dat het onderzoeksthema meer is afgebakend. Als de vragen van de school leidend zijn voor het onderzoek – een belangrijk uitgangspunt van de WOA – en het onderzoeksthema is breed, dan zijn scholen met zeer uiteenlopende dingen bezig, waardoor uitwisseling en leren van elkaar wordt bemoeilijkt, zo bleek in de pilot ‘Diversiteit’.

Daarom is de vraagsturing in het project ‘Gelijke onderwijskansen’ anders ingericht en is het thema meer afgebakend: op basis van een inventarisatie onder de schoolbesturen zijn er drie subthema’s vastgesteld (zie kader). Rond elk thema is er een team van leerkrachten van verschillende scholen gevormd. “Zij gaan binnen dat thema aan de slag met hun eigen vragen”, vertelt Gaikhorst. “Zo kunnen onderzoekers gericht input geven vanuit de theorie en werken scholen gericht aan schoolontwikkeling en kwaliteitsverbetering. Bovendien zijn de opbrengsten van het onderzoek op deze manier minder lokaal en is de kans groter dat ook andere scholen daarvan kunnen profiteren.”

In de toekomst zou de werkplaats, naast praktijkgericht onderzoek, ook andere soorten onderzoek willen uitvoeren. “We zouden graag meer op maat kunnen werken”, zegt Volman. “Welk soort onderzoek en welk thema past het beste bij welke school? Ook zouden we graag meer scholen bij de werkplaats betrekken, vooral scholen die nog aan het begin staan als het gaat om onderzoeksmatig werken.”

“Leerkrachten en wetenschappers houden zich vooral bezig met waar ze goed in zijn”

Op de kaart

Aan ambities geen gebrek. Maar omdat structurele financiering van de werkplaats vooralsnog ontbreekt, zijn niet alle ambities eenvoudig te realiseren. De activiteiten en projecten van de WOA zijn sterk afhankelijk van subsidies. Het kost veel tijd, maar de fondswerving verloopt tot nu toe succesvol: sinds de oprichting zijn/worden er met verschillende subsidies vijf WOA-projecten uitgevoerd. En recent wist Gaikhorst twee nieuwe subsidies binnen te halen: van het universiteitsfonds van de UvA en van Porticus, het fonds van de familie Brenninkmeijer (C&A). “Daarmee kunnen we vervolgonderzoek doen naar ‘meertaligheid’ en ‘buitenschoolse kennisbronnen’, thema’s waar we al langer mee bezig zijn.”

Om de WOA nadrukkelijker op de kaart te zetten, zoekt de werkplaats verbinding met verschillende platforms en thema's, vertelt Volman. "We zijn bijvoorbeeld net gestart met een project dat is gericht op het opleiden van leraren. Ook zijn we nauw betrokken bij de Regionale Alliantie, een samenwerking van lerarenopleidingen, waar ook een onderzoekscomponent aan wordt verbonden. Verder gaan we participeren in een door de gemeente op te zetten onderwijskennisnetwerk Amsterdam, waarin het, naast professionalisering, ook gaat om kenniscreatie en -benutting."

Daarnaast heeft de gemeente Amsterdam onlangs voor de komende twee jaar een basissubsidie verstrekt voor de WOA PO. Volman: "Dat is heel mooi, want daarmee kunnen we allerlei voorwaardelijke werkzaamheden financieren die mensen nu in hun vrije tijd doen."

Regionale kennisnetwerken

Hoewel het voortbestaan van de WOA met deze subsidie van de gemeente Amsterdam weer voor twee jaar is gegarandeerd, hopen Gaikhorst en Volman van harte dat de werkplaats op korte termijn structurele bestaanszekerheid zal krijgen. Of daar ideeën voor zijn? "Ik hoop dat de Werkplaatsen Onderwijsonderzoek een structurele plek zullen krijgen in de in ontwikkeling zijnde regionale kennisnetwerken", zegt Volman. "Niet alleen worden dan de ervaringen en de opgebouwde expertise van de werkplaatsen optimaal benut, ook kunnen we dan werken aan de doorontwikkeling van deze succesvolle aanpak."